

Bài 5

TỰ GIÁC LÀM VIỆC Ở NHÀ

MỤC TIÊU

Sau bài học, HS biết:

- Nêu được những việc cần tự giác làm ở nhà;
- Biết vì sao phải tự giác làm việc của mình;
- Đồng tình với hành vi, thái độ tự giác và không đồng tình với thái độ, hành vi không tự giác làm việc ở nhà;
- Thực hiện một số việc của mình ở nhà một cách tự giác.

KHỞ ĐỘNG

Với mục đích “làm nóng” và gây hứng thú, tạo không khí thoải mái cho HS bước vào bài học, nội dung khởi động SGK gợi ý là bài hát *Bé quiet nhà* (Nhạc và lời: Hà Đức Hậu). Để phát huy hiệu quả của hoạt động, khi tổ chức, GV cần lưu ý đến sự tập trung của HS, sự đồng đều khi hát. Khả năng thuộc lời bài hát của HS trong lớp cũng cần được tính đến trước khi tổ chức hoạt động này.

GV có thể chọn phương án khác như một bài hát có nội dung tương tự hoặc một bài thơ, kể một câu chuyện ngắn hướng vào chủ đề tự giác làm việc nhà... để tổ chức khởi động bài học.

KHÁM PHÁ

Hoạt động 1: Xem hình và trả lời câu hỏi, có 2 nhiệm vụ học tập:

a. Các bạn đang làm gì? Đó có phải là những việc em thường làm không?

Hoạt động này có 4 hình, GV cần tổ chức cho HS quan sát thật kỹ các hình, lưu ý đến không gian, bối cảnh của từng hình:

Hình 1: Bé gái đang gấp chăn (không gian phòng ngủ, chi tiết chiếc đồng hồ).

Hình 2: Bé trai đang để dép lên kệ (chi tiết mang ba lô khi đi học về, không gian gần cửa cần được khai thác).

Hình 3: Bé trai đang lau bàn (không gian nhà bếp).

Hình 4: Bé gái đang lau nhà (không gian phòng khách).

Đây là những không gian và công việc quen thuộc của mỗi gia đình, vì vậy khi đã khai thác được các không gian như vừa nêu, HS có thể dễ dàng liên hệ được với bản thân: đó có phải là những việc em thường làm không?

Đối với câu b. *Khi làm việc không cần ai nhắc nhở, các bạn đã thể hiện điều gì?*, GV cần gợi ý thêm để HS tự nhận ra được: tất cả các bạn nhỏ trong 4 hình trên đều làm việc một cách thoải mái, với tác phong nhanh nhẹn và tâm trạng vui vẻ. Khi làm việc không cần ai nhắc nhở là lúc khi em thể hiện tinh tự giác của mình.

Hoạt động 2: Thảo luận, có 2 nhiệm vụ học tập:

a. Các bạn đã tự giác làm những việc gì?

Nhiệm vụ này có 4 hình, tiếp tục khai thác các không gian và công việc quen thuộc trong gia đình:

Hình 1: Sau bữa cơm gia đình, cả nhà đều chung tay dọn dẹp. GV cần lưu ý khai thác các chi tiết cả bố mẹ và hai con đều cùng nhau dọn dẹp.

Hình 2: Hai chị em đang tự gấp quần áo trong phòng.

Hình 3: Bé gái đang giúp mẹ nhặt rau trong nhà bếp.

Hình 4: Bé trai đang thu dọn đồ chơi ở phòng khách.

Đây là nhiệm vụ không khó, tùy theo điều kiện của lớp, GV có thể chia lớp thành 4 nhóm, mỗi nhóm thảo luận về một việc liên quan đến một hình hoặc cho cả lớp phát biểu, thảo luận về từng việc làm thể hiện trong mỗi hình.

b. Kể thêm những việc em tự giác làm ở nhà.

Nhiệm vụ học tập này rất phù hợp với tính chất thảo luận nhóm. GV cần hướng dẫn, tổ chức để HS không lặp lại các công việc vừa được nêu, đồng thời giúp các em xác định đúng những việc tự giác làm ở nhà.

Sau khi HS thảo luận và trình bày theo yêu cầu của nhiệm vụ học tập, GV cần có những nhận xét, khái quát lại và gợi ý thêm những việc khác mà em có thể tự giác làm ở nhà. GV cũng cần lưu ý khích lệ những trường hợp HS trả lời đúng/chưa đúng, tránh chỉ trích hoặc phê bình.

Hoạt động 3: Chia sẻ

Hoạt động này có 2 hình khá quen thuộc:

Hình 1: Bé đang chơi điện thoại ngay cạnh bồn rửa chén bát (ý chỉ là không tự giác làm việc nhà).

Hình 2: Hai anh em cùng nhau rửa chén bát giúp bố mẹ.

Với câu hỏi *Em đồng tình hay không đồng tình với việc làm của những bạn nào? Vì sao?*, GV không nên áp đặt HS vào ngay hình 2, mà cần lắng nghe các em phát biểu, chia sẻ rồi định hướng: Ở nhà, em cùng anh/chị hoặc cùng bố mẹ làm việc luôn mang đến niềm vui, cụ thể là hai bạn trong hình tỏ ra hứng khởi, vui vẻ khi cùng giúp bố mẹ rửa chén bát.

Từ sự định hướng này, HS sẽ nhận ra và bày tỏ quan điểm: đồng tình hay không đồng tình với hình nào. Trong trường hợp, HS chọn phương án đồng tình với hình 1, GV cần kiên nhẫn hơn để lắng nghe HS trình bày vì sao em chọn như vậy. Việc em chơi điện thoại không hẳn là xấu, nhưng chơi trong bối cảnh em có thể làm việc nhà nhưng em vẫn không tự giác làm, trong lúc người thân cần sự giúp đỡ của em mà em không tự giác thì đó là việc chưa tốt.

Từ đây, GV cần có lời dẫn để kết nối giải quyết câu hỏi b. Vì sao phải tự giác làm việc ở nhà? Với yêu cầu này, có thể có nhiều câu trả lời không giống nhau, GV cần lường trước những tình huống trả lời của HS để có hướng giải quyết, sao cho HS sẽ tự nhận thức được: việc tự giác làm việc ở nhà không chỉ là hoạt động giúp đỡ bố mẹ, người thân, qua đó tăng cường sự giao tiếp, tình cảm giữa các thành viên trong gia đình, mà còn giúp em rèn luyện tính tự giác, rèn luyện các kỹ năng cần thiết trong cuộc sống (như rửa chén bát, lau bàn ghế, gấp chăn màn...).

LUYỆN TẬP

Hoạt động 1: Xử lý tình huống

Hoạt động này đòi hỏi năng lực quan sát hình của HS nên có tính chất luyện tập lại hoạt động ở phần Khám phá. Nhìn qua, HS khó nhận ra được nội dung, dụng ý của hình, do vậy GV cần tổ chức, gợi ý để HS quan sát và nhận thức được. Những điểm cần lưu ý:

- Mẹ đang mặc áo cho bạn nữ.
- Bố đang lấy ba lô để chuẩn bị đeo vào vai cho bạn nữ.
- Anh đang mang giày tận chân bạn nữ.

Đây là một buổi sáng chuẩn bị đi học, bạn nữ không tự chuẩn bị hay tự giác làm bất kể một việc gì của mình mà phải nhờ đến cả nhà hỗ trợ.

Câu hỏi: *Em sẽ nói gì với bạn nữ...* là một câu hỏi mở, có tính nêu vấn đề cao, vì vậy HS sẽ có nhiều phương án trả lời. Nếu tổ chức tốt, đây là tình huống rất sinh động và có tính thực tiễn, sự nhận thức sâu sắc đối với HS.

Gợi ý: GV có thể tổ chức cho HS sắm vai để diễn tả lại nội dung tình huống này, có thể vào vai người mẹ để dẫn dắt nhằm làm sáng tỏ nội dung, ý đồ tổ chức của hoạt động.

Sau khi sắm vai xong, HS sẽ trình bày các phương án của mình: Thông điệp với bạn nữ. GV cũng cần dự đoán trước các thông điệp, lời khuyên của HS có thể đưa ra với bạn nữ, chẳng hạn:

- Bạn nữ nên tự mang giày;
- Bạn không nên để cả nhà làm giúp bạn;
- Bạn nữ cần tự giác làm việc của mình.
- ....

Hoạt động 2: Liên hệ bản thân

Từ mục 1, GV kết nối nối với mục liên hệ bản thân để HS trả lời các câu hỏi:

- Em có giống bạn nữ không?
- Kể thêm những việc em đã tự giác làm ở nhà và lợi ích của việc làm đó.
- Em chưa tự giác làm việc gì? Em phần đầu thực hiện như thế nào?

Việc xác định lợi ích của tự giác làm việc ở nhà có thể gây lúng túng cho HS hoặc câu trả lời trùng lặp nhau, vì vậy GV cần định hướng về lợi ích của việc tự giác một cách nhẹ nhàng, không áp đặt.

Đối với những việc các em chưa tự giác làm được ở nhà, GV cũng cần khích lệ HS tự giác. Có thể nhiều em chưa ý thức được những việc mình nên tự giác làm ở nhà, GV cần gợi ý sát với thực tế của gia đình HS để các em nhận ra.

Đối với nhiệm vụ: *Em sẽ phấn đấu thực hiện như thế nào?* không yêu cầu cao về kế hoạch mà chỉ cần nêu được hướng thực hiện cụ thể, chẳng hạn: Em hay quên gấp chăn (hoặc chưa gấp chăn) khi ngủ dậy. Em nên:

- Tự nhắc mình vào buổi tối trước khi đi ngủ.
- Viết giấy nhắc để trên bàn học, gần cặp sách.
- ...

THỰC HÀNH

Nội dung thực hành của bài này khá đơn giản, yêu cầu nêu trong SGK chỉ là tự giác làm những việc nhà vừa sức, phù hợp. GV có thể cho HS sắm vai để thực hiện các việc nhà thông thường, cụ thể như:

- Sắm vai cùng anh/chị lau nhà;
- Sắm vai để lau bàn ghế, tưới cây.
- ...

GHI NHỚ

Kết thúc bài học, GV cho HS học thuộc lòng câu thơ của Hồ Chí Minh:

*Tuổi nhỏ làm việc nhỏ
Tuỳ theo sức của mình.*

Lưu ý

- Ý thức tự giác là một yếu tố khó định lượng trong một thời gian ngắn, vì nó thuộc yếu tố bên trong và được biểu hiện ra bằng những hoạt động, hành vi bên ngoài. Hình thành ý thức tự giác cho HS là một quá trình, cần có sự phối hợp giữa GV và phụ huynh, đặc biệt là việc tự giác làm việc nhà càng cần có sự phối hợp của phụ huynh. GV cần nghiên cứu kỹ chương trình, kết hợp với bài *Tự giác làm việc ở trường* và *Cùng thực hiện nội quy trường, lớp*; lập kế hoạch theo dõi về sự tiến bộ của các em trong các hoạt động, qua đó đánh giá đúng ý thức tự giác.

- Với các mục tiêu như đã nêu, GV có thể linh hoạt trong hoạt động tổ chức dạy học để giờ học được sinh động. GV hoàn toàn có thể đưa ra nhiều hơn các tình huống sát với cuộc sống, phổ biến trong nhiều gia đình; lựa chọn các công việc phù hợp, vừa sức để cho HS sắm vai hoặc tự thực hiện ngay tại lớp.